

हस्तकलाको प्रवर्द्धन गर

नेपाल कला, संस्कृति र सभ्यताले समृद्ध देश हो। प्राचीनकालदेखि नै यो विशेषता आजन गराउन कलाकार अरनिको ठूलो भूमिका र योगदान रहेको छ। तर, जातीय, भाषिक, सांस्कृतिक एवम् भौगोलिक विविधता भएको देशले यस्तो परिचय पाउँदै गर्दा पनि समग्र अर्थतन्त्रमा भने अपेक्षित लाभ भएको छैन। आज विश्वका धेरै देशहरु अर्थव्यवस्था कै कारण विकसित भइसकेका छन्, तर हामीकहाँ भने त्यही परम्परागत शैली, सीमित स्रोत र साधन, राज्य पक्षको उदासीनताका कारण नेपाली कलाकृतिले समृद्ध हुने मौका पाएको छैन। विकसित राष्ट्रले हातका भरमा हूँडै आएको हस्तकलालाई आधुनिकता र प्रविधिपूर्ण बनाइसकेका छन्। जसका कारण थोरै जनशक्तिका भरमा व्यापक वस्तुको उत्पादन हुन थालेको छ। त्यही व्यापक उत्पादनले विश्व बजार आफ्नो नियन्त्रणमा लिन उनीहरु सफल भएका छन्।

हस्तकलामा नेपालको पहिचान, परम्परा र संस्कृति लुकेको छ। त्यही कला प्राचीनकालदेखि नै विश्व बजारमा पुँगो थियो। जसले पहिचानको प्रवर्द्धन र विस्तार गर्दै निर्यात व्यापारमा उल्लेख्य योगदान दिँदै आएको पनि थियो। थोरै पुँजीले घरकै सदस्यले सञ्चालन गर्न सक्ने भएकाले यसले एकातिर व्यक्तिलाई अमरसँग जोडेको छ भने अकोतिर सक्रिय र आत्मनिर्भर हुन सधाएको छ। काठ, धातु, कपडा र प्रस्तरमा कला पोख्ने नेपाली कालीगढको जातु विभिन्न औजारहरुको माध्यमबाट प्रकट भएका छन्। तर, यसलाई राज्यले उचित संरक्षण, प्रोत्साहन र बजारीकरणमा सहयोग नगर्दा यो क्षेत्र संकटापन्न बन्न पुँगो छ। देशभरका भण्डै एधार लाख युवालाई प्रत्यक्ष रोजगार दिइरहेको थोक्नेत्रे वार्षिक दश अर्बनद्वा बढीको वस्तु निर्यात गरिरहेको छ। छिसेकी देश भारत, चीन लगायत जापान, युरोप, अमेरिका जस्ता देशहरुमा नेपाली हस्तकलाका वस्तुको माग बढ्ने क्रममा छ।

पछिल्लो समय यथोचित अवसर, सुविधा र सह्योग प्राप्त गर्न नसक्दा यस क्षेत्रका कालीगढहरुको विदेश पलायनको क्रममा पनि बढन थालेको छ। यो क्रमलाई जिम्मेवार पक्ष र सरकारले नरोक्ते हो भने नेपालको अर्थतन्त्रमा असर पर्ने निश्चित छ। आम उपभोक्ताले पनि नेपाली कला, सृजना र उत्पादनको प्रयोग गर्ने बानी बसाल्नुपर्छ। सञ्चालनमा रहेका कला, सिप्युत्त उत्पादनलाई अन्तर्राष्ट्रिय उत्पादनसँग प्रतिष्ठित गर्न सक्ने बनाउनुपर्छ। निकासी व्यापारमा महत्वपूर्ण हिस्सा ओगटेको हस्तकला उद्योगको विकास, संरक्षण र संवर्धन गर्ने छुटै निकायको व्यवस्था गरेर संकटमा पर्दै एकात्मा उत्पादन पर्ने गएको उद्योगलाई पुनर्स्थापित गर्नुपर्छ। यसले वेरोजगारीको समस्या समाधान गर्ने र विशिष्टताको पनि रक्षा हुन्छ।

सामाजिक सञ्जाल

भीआईपी, उच्च पदस्थ, प्रमुख कार्यकारी, सबै जनप्रतिनिधि, सबै शिक्षको छोरायोरीलाई सरकारी स्कूलमा पढाउनेपनि नीति नसमेटिएसम्म शिक्षा विधेयक' न्याउनको कुनै तुक्क छैन। रामचन्द्र पौडेल र प्रचण्डको नाति-नातिना तथा निमुखाको सन्तान एउटै बेच्चमा पढने अवस्था भए मात्र विधेयको अर्थ हुन्छ।

- निर्मल प्रसाई

विद्यालय शिक्षा सुधार्ने सही मौका ! राजनीतिक आडमा अस्थायी कोटामा स्कूल छिरेका, दलकै भोला बोकेर ढिँड्ने अभ हाजिर गरेर केरभरा तलब भत्ता पडकाउने। अब त खिंचि स्थायी बनाउन पर्छ। अभ लोकसेवा पास गरेर सरकारी सेवा प्रवेश गरेका निजामी सरह सेवासंविधान पाउनुपर्छ भन्ने स्कूल बन्द गरेर माझीघर मण्डलामा आन्दोलन ? यी सबैलाई एकात्मा वर्षास्त गर्दैपर खुला प्रतिस्पर्धावाट शिक्षक माग गरै।

- मानमी पौडेल

अन्यत्र व्यवसाय गर्न नपाइने, प्रधानाध्यापकसंग सहकार्य गर्नुपर्ने, बढुवाका लागि प्रतिस्पर्धामा उत्तर पर्ने लगायतका प्रावधानमा असहमति जानाउदै शिक्षकको आन्दोलन रे ! यस्ता शिक्षकले के शिक्षा देलान ? यिनका नाजायज माग सरकारले कदापि सम्भोगन गर्न हुन्। माझीघरमा उफ्रैकै भरमा बेतुकका सहमति गर्न हुन्।

- समा वापा

राजतन्त्रको पुनःस्थापना कि गणतन्त्रको संस्थागत विकास !

नेत्रप्रसाद निरौला

तथा अघोषित मान्यताहस्तलाई बिरीसिएर अनावश्यक बखेडामा अलिखए फलस्वरूप देशमा स्थापना हुनुपर्ने सुशासन तथा गणतन्त्र एवम् संघीयताको संस्थागत विकास लामो समयसमाप्त हुन सक्ने र मुकुटमा लामो समयसमाप्त संक्रमणकालोको अवस्था देखाएयो, यसैले देशमा एक प्रकारको अवस्था देखाएयो, यसैले गरेको थिए। मुलुकमा विभिन्न वर्ग, धर्म, संस्कृति, भाषा आदिका जनताहरु वीच समन्वय हुन सक्नेन, पछाडि परेको यसैले समूहहरु समैं आर्थिक, दृष्टिकोणले पछाडि परिरहे र आगाडि पर्ने थोरै कुलीन वर्गकाहरुले देशमा स्रोत र साधन कब्जा गरेर दोहन गरिरहे जसको कारणले देश र जनता समैं पछाडि परिरह्यो भन्ने एउटा सोच आम देशबासीहरुमा परेको थियो।

दलीय व्यवस्थामा आफूलाई मनपर्ने दलमा लाम्बालाई बद्दन नै सक्ने, त्यसैले नागरिकको विकास नै भएको पाइँदैन।

आल्यो।

भौतिक पूर्वाधारको विकासदेखि लिएर सामाजिक, आर्थिक, शैक्षिक, सांस्कृतिक आदि सम्पूर्ण क्षेत्रहरुको समयसमाप्त हुन सक्ने र मुकुटमा लामो समयसमाप्त परिवर्तन तथा युन सरचनामा बाधा पुर्यो जसले गर्दा आमनागरिकमा निराशाको र आक्रोश बढायो र जनआदोल भयो, जसले मुकुटमा गणतन्त्रको स्थापना गर्न्यो। तर, अहिले आए नापाइकले खोजाईका परिवर्तनहरु न संस्थापना हुन सक्ने न परिवर्तनहरु आगाडि बद्दन नै सक्ने, त्यसैले नागरिकको विकास नै भएको पाइँदैन।

यस्ता विषयहरुमा छलफल हुनुपर्छ। जनताले खाइको खण्डमा जे पनि सम्भव हुन सक्छ। हिँडो जनताले राजतन्त्रको विवास गरेन् र फाली दिए, आज फेरि आवश्यक महशुस गरे भने राजतन्त्र पुनर्स्थापना हुन सक्छ। राज्यसत्ताको स्रोत नै आमजनाना मनिहित छ। कसैले भनेर केही पनि हुँदैन, राजतन्त्र मरिसको अब विउतिदैन भन्ने उदाहरण दिएर पनि सम्भव छैन। जनताले नचाहैदा उखेले फाली दिए, आवश्यक परे फेरि ल्याउन सक्छन। जनताले राजतन्त्र फालेर गणतन्त्रको स्थापना गर्दा यस्ता राज्यसत्ताको कल्पना गरेका छैन।

आमनागरिकहरुको जनजीविकाको समस्या, आर्थिक, सामाजिक आदि समस्याहरु थाँसी खावेर विभिन्न काण्डहरुमा सरकार अलमलिएला भन्ने कल्पना नागरिकहरुले गरेका थिएन्। सरकारमा बहालबाला रहेका मन्त्रीहरु, राजनीतिक दलका उच्च पदस्थ नेतृत्वहरु, कर्मचारी वर्का उच्च पदस्थ व्यक्तिहरु लगायत समाजका लब्धप्रतिष्ठित व्यक्तिहरु समैं जुनै न कुनै राजियसत्ताको भएको बाहेका विद्यारमा आपाडि गर्दा यस्ता राज्यसत्ताको कल्पना गर्दा यस्ता राज्यसत्ताको कल्पना गरेका छैन।

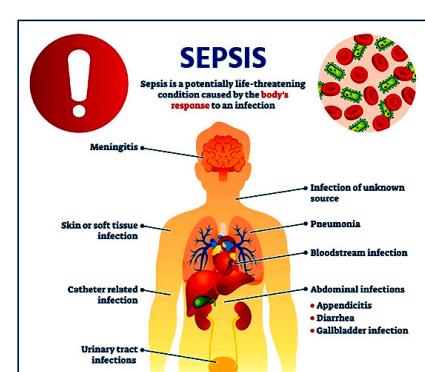
यस्ता नागरिकहरुको आम चासोको विषयलाई सम्बोधन गर्ने, छलफल तथा बहस गर्ने र निष्कर्षमा पुने एउटा संयन्त्रको विकास पुर्योपर्ण देखिँदै। जुन सूचनाको हक्केसंग पनि सम्बन्धित छर आमनागरिकको निराशालाई पनि सम्बोधन गर्नेसक्ने अवस्थामा हुँछ। अयथा नागरिकका चासोको विषयहरुको महानारायण राजनीतिक विवाद गर्ने र यस्ता राज्यसत्ताको सम्बोधन गर्छ भन्ने रिक्ता हेको महशुस हुँदैछ। देशमा संसद छ जाँवी बहस हुँछ भन्ने भन्नु सामान्यताका व्यवहारिक देखिँदैन। किनभने संसदभैत्र दलीय स्वार्थका बहस बढी मात्रामा भएको देखिँदै। यसलाई सुधार गरेर आगाडि बदेन सकिएन भने नागरिकको आक्रोश र निराशाले देखिँदैन।

(निरौला) समकालीन राजनीति तथा विपद् व्यवस्थापनमा कलम चलाउँछू।

त सबैलाई स्वतन्त्र छ, तर दलहर अपराध लुकाउने कवच बन शुरु गरे जसले गर्दी दल बाहिरका एउटा दूलो जनमत निराश बन थाले। वास्तवमा भन्ने हो भन्ने हामो देशमा गणतन्त्र स्थापना हुनुको एउटा मुख्य कारण मुलुकमा सुशासनको कमी तथा ब्राह्मणमैत्रीलाई देखिँदै। राजनीतिक दलहरु मूल दुम्भावर पनि भएको बाहेका विद्यारमा आपाडि गर्दै निराशालाई देखिँदै। यसलाई समाजमा दुर्घटना पनि भएको बाहेका विद्यारमा आपाडि गर्दै निराशालाई देखिँदै। राजनीतिमा देखिँदै। यसलाई समाजमा तथा राजनीतिमा देखिँदै। विक्रीत हिँडै। यसलाई समाजमा अन्य व्यवस्थामा देखिँदै। यसलाई समाजमा अन्य व्यवस्थामा देखिँदै। यसलाई समाजमा अन्य व्यवस्थामा देखिँदै। यसलाई समाजमा अन्य व्यवस्थामा देखिँदै।

प्रभा गौतम

१० लाख मानिसको मृत्यु हुने र चार कोरोड ९० लाख मानिसको संक्रमणमा मृत्यु र मध्यम अवस्था गरिएर अभ भएको छ। यसैले रोगको संक्रमण भएका विरामीमा ज्वरो आउने, छप्टपटी हुनु वा बो चैनी नुने, श्वासप्रवासमा समस्या हुने, न्यून रक्तचाप

